

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму «Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 032 «Історія та археологія» в сучасних умовах є важливим й актуальним завданням вищої освіти.

Розроблена та запроваджена в Центральноукраїнському національному технічному університеті освітньо-наукова програма (ОНП) «Історія та археологія» цілковито співвідноситься із сучасним рівнем розвитку вітчизняної історичної науки та враховує український та зарубіжний досвід організації освітнього процесу. Є всі підстави стверджувати, що рецензована програма створює надійні засади щодо забезпечення високоякісної фахової підготовки конкурентоздатних фахівців – докторів філософії та ефективного набуття ними необхідних компетентностей.

Структура ОНП дає змогу аспірантам досягти передбачених програмних результатів навчання, набути дослідницьких навичок та провести оригінальне, незалежне дослідження з використанням необхідних сучасних дослідницьких парадигм, стратегій та процедур.

Програма забезпечує сучасну освітньо-наукову підготовку здобувачів із всебічним науковим, аналітичним, дослідницьким та організаторським потенціалом щодо успішної професійної самореалізації у здійсненні наукових проектів.

Важливою особливістю ОНП є акцентування здобувачів на економічних аспектах історичних досліджень.

Загалом рецензована освітньо-наукова програма «Історія та археологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» розроблена відповідно до Законів України «Про освіту» №2145-VIII від 05.09.2017 р. та «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. має достатній потенціал щодо підготовки конкурентоспроможного фахівця-історика, та може бути використана у освітньому процесі для підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

15.04.2021

Заступник директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України
Реєнт О.П.

РЕЦЕНЗІЯ

**на освітньо-наукову програму «Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки» (Центральноукраїнський
національний технічний університет)**

Освітньо-наукова програма для підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня – ступеня доктора філософії зі спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена висококваліфікованими фахівцями Центральноукраїнського національного технічного університету. В програмі детально представлені її мета, основні характеристики та складові, вимоги до рівня освіти майбутніх здобувачів, перелік та логічну послідовність викладання освітніх компонент, результати навчання та систему атестації здобувачів. Види та основні завдання дослідницької діяльності в галузі історії, зокрема, економічної історії, нумізматики та грошового обліку, обумовили вибір програмних компетентностей з урахуванням як сучасних вимог ринку праці до докторів філософії, так і сучасних вимог розгляду історичних подій і процесів в загальноєвропейському та світовому контекстах. Відповідно до вимог, усі компетентності розділені на загальні та спеціальні (фахові), які відповідають освітнім компонентам програми. Практична спрямованість визначених компетентностей дозволяє використовувати їх у фаховій діяльності майбутніх докторів філософії.

Мета ОНП «Історія та археологія» полягає у висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський та світовий освітньо-науковий простір фахівців, здатних продукувати нові ідеї, розв'язувати фундаментальні наукові проблеми інноваційного й дослідницького характеру, проводити унікальні самостійні дослідження у сфері історичної науки, археології, нумізматики, культури, викладацької роботи у вищих навчальних закладах.

Позитивною стороною ОНП є те, що варіативність форм аудиторної роботи націлена на надання здобувачам можливості максимально задовольняти індивідуальні дослідницькі потреб, корегуючи специфіку фахової підготовки. Водночас висококваліфіковане фахове наукове керівництво сприяє здійсненню індивідуальних дослідницьких проектів на відповідному теоретичному й методологічному рівні.

Особливістю цієї ОНП є її спрямованість в основному на підготовку фахівців таких напрямів історичного дослідження як економічна історія, нумізматики та історія грошового обігу, які визначаються своєю актуальністю не лише в сучасних історичних умовах, але й зберігатимуть її в майбутньому.

Розроблена в Центральноукраїнському національному технічному університеті освітньо-наукова програма «Історія та археологія», враховує вітчизняний досвід організації освітнього процесу та науково-дослідної діяльності, відповідає сучасним запитам історичної науки в Україні. Рецензована програма формує надійну основу для високоякісної фахової підготовки майбутніх фахівців.

Таким чином, ОНП «Історія та археологія» – її зміст, структура, мета, визначені освітні компоненти, відповідні компетентності та програмні результати, що були розроблені в Центральноукраїнському національному технічному університеті цілком відповідають вимогам МОН України. Програма може бути рекомендована та затверджена для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти – ступеня «Доктор філософії» зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

Директор Інституту українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України,
доктор історичних наук, професор

20.04.2021 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-наукову програму «Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Освітньо-наукова програма (ОНП) зі спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена робочою групою кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного технічного університету відповідно до вимог чинного законодавства України й спрямована на підготовку фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Компетентністний підхід, використаний в ОНП шляхом поєднання цілей вищої освіти й навчальних дисциплін засвідчує, що він є ключовим чинником якості вищої освіти ЦНТУ та створення реальної системи її забезпечення.

Програма спрямована на набуття аспірантами теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей та здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, здійснювати власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

На окрему позитивну оцінку заслуговує акцентування на економічних аспектах історичних досліджень, що корелюються з науковою школою гаранта освітньо-наукової програми та є її особливістю.

Пріоритетним є оволодіння знаннями у галузі наукової діяльності, що сприяє посиленню наукової спрямованості підготовки аспірантів та забезпечує необхідні умови здійснення професійної та наукової діяльності на рівні кращих європейських і світових стандартів.

Запропонована до розгляду освітньо-наукова програма «Історія та археологія» передбачає технологію надання освітніх послуг, яка унеможливило порушення академічної доброчесності на всіх етапах підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Отже, рецензована освітньо-наукова програма «Історія та археологія» має всі необхідні структурні й змістові складники, відповідає вимогам сьогодення та може бути рекомендована для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Декан історичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
доктор історичних наук, професор Патриляк І.К.

REVIEW

of the Education and Science Program «History and Archaeology»

third (scientific and educational) stage of the higher education

specialty 032 «History and Archaeology»

field of study 03 «Human Sciences»

Submitted for review the education and science program «History and Archaeology» of the third (scientific and educational) stage of the higher education by the speciality 032 «History and Archaeology» field of study 03 «Human Sciences» was developed by the working group of Department of History, Archaeology, Information and Archival affairs of the Central Ukrainian National Technical University.

This scientific and educational program «History and Archaeology» has clear and integrated structure and contains 5 main components:

- 1) Profile of the educational and scientific program of applicants for higher education of the third (educational and scientific) level of Speciality 032 «History and Archaeology»
- 2) The list of components of the educational and scientific program and their logical sequence
- 3) The form of the graduation assessment of the applicants for higher education
- 4) Compliance matrix of program competencies with the components of the educational program
- 5) Matrix for ensuring Programmatic Student Learning Outcomes (PSLOs) by the relevant components of the educational program.

Reviewed scientific and educational program contains approaches, common in Poland and other countries of the European Union. This is, in particular, the specialization of post-graduate students. Scientific school of Vasyl Orlyk on problems of Economic history has been formed and is successfully operating at the Department of History, Archaeology, Information and Archival affairs of the Central Ukrainian National Technical University. Therefore, it is quite logical that a feature of this educational and scientific program is the mastery of theoretical and practical skills (professional competencies) by post-graduate students for the successful implementation of scientific research on problems of Economic history. I can state this quite objectively, since I had the opportunity to get acquainted not only with the peer-reviewed educational and scientific program, but also with the organization of the educational and research process of post-graduate students of this department.

I can also confirm the high level of dissertation research of graduate students of the professor Vasyl Orlyk, since I have been an official opponent of the Ph.D. thesis of Andrii Boiko-Gagarin.

Scientific and educational program «History and Archaeology» the third (scientific and educational) stage of the higher education of the Central Ukrainian National Technical University is the only PhD training program in Ukraine that provides professional competencies in the field of Numismatics. We see the quality of obtaining such competencies in the speeches of post-graduate students of this educational and scientific program at international conferences and scientific publications.

Consequently, scientific and educational program «History and Archaeology», that was performed to our review, has a balanced and logical structure, high-quality content, meets European approaches to PhD preparation and can be recommended for applicants of the third (scientific and educational) stage of the higher education by the speciality 032 «History and Archaeology» field of study 03 «Human Sciences».

21.04.2021 Białystok

prof. UWB, PhD hab.,

Faculty of History and International Relations

University of Białystok,

Prezes

Branch in Białystok of the Polish Numismatic Society

UNIwersytet w Białymstoku
WYDZIAŁ HISTORII I STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH
Plac Niezależnego Zrzeszenia Studentów 1
15-420 Białystok, tel. 85 745-74-43
e-mail: sekretariat.hism@uwb.edu.pl

Krzysztof Filipow

PREZES

prof. nzw. dr hab. Krzysztof Filipow

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

**на освітньо-наукову програму «Історія та археологія» третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальність 032 Історія та археологія**

У сучасній незалежній Україні все більшого значення набуває потреба в фахових істориках-дослідниках, здатних не лише зберігати й корегувати існуючі знання в царині історії, а й формувати якісно нові знання, долати методологічні підходи та стереотипи, що були успадковані від історичної науки СРСР. Ця потреба ще більше актуалізується в умовах, коли Росія намагається використовувати історію як ідеологічну зброю ведення гібридної війни. Тому підготовка фахівців в галузі історії набуває особливої актуальності не лише, враховуючи нинішню ситуацію, а й в перспективі.

Освітньо-наукова програма для підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня – ступеня доктора філософії зі спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена високваліфікованими фахівцями кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральнокраїнського національного технічного університету. Програмою визначено: профіль, мета та особливості програми; направленість та логічну послідовність освітніх компонентів, широкий перелік вибіркових дисциплін, які покликані допомогти здобувачеві у проведенні досліджень за обраною темою; продумано перелік загальних фахових компетентностей та програмних результатів навчання; розкрито порядок атестації здобувачів. Загальні та спеціальні (фахові) компетентності визначені таким чином, щоб вони максимально відповідали цій спеціальності, носили як теоретичний так і практичний характер, могли бути використані в професійній та дослідницькій діяльності майбутніх докторів філософії.

Позитивними сторонами освітньо-наукової програми є її орієнтування на самостійну дослідницьку діяльність здобувачів, їх взаємодію і

спілкування з міжнародною академічною спільнотою, сприяння формуванню індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням наукових інтересів кожного здобувача, підготовка фахівців перспективних напрямів дослідження економічної історії, нумізматики та історії грошового обігу.

Висловлена нами в процесі обговорення пропозиція щодо включення до переліку вибіркового компонентів дисциплін «Музезнавство» та «Експертиза культурно-історичних цінностей: об'єкти нумізматики та боністики», повністю врахована розробниками даної освітньо-наукової програми.

Таким чином, на основі проведеного аналізу можемо констатувати, що освітньо-наукова програма «Історія та археологія» для здобувачів третього рівня вищої освіти у галузі знань 03 Гуманітарні науки, зі спеціальності 032 Історія та археологія може бути рекомендована до затвердження та використання у підготовці майбутніх фахівців.

Заступник директора департаменту –
начальник управління розвитку
культури та управління персоналом
департаменту культури та туризму
Кіровоградської обласної державної
адміністрації

Людмила ТИЩЕНКО

18.05.2021 р.

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму « Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

Освітньо-наукова програма (ОНП) зі спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена робочою групою кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнському національному технічному університеті.

ОНП спрямована на набуття аспірантами теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей та здатності розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Особливість ОНП полягає в можливості здійснення здобувачами ступеня доктора філософії наукового пошуку в царині економічних аспектів історичних досліджень, зокрема у галузі нумізматики та історії грошового обігу. Здійсненню індивідуальних наукових проектів на відповідному теоретико-методологічному рівні сприяє висококваліфіковане фахове наукове керівництво гаранта ОНП проф. Орлика В.М. керівника відомої в Україні та за її межами наукової школи «Економічні аспекти історичних досліджень». Варто зазначити, що в Україні це єдина ОНП, яка надає можливість аспірантам здійснювати історичні дослідження у сфері нумізматики та історії грошового обігу. Підготовка таких фахівців відповідає зокрема інтересам музеїв України.

Позитивною стороною ОНП є й те, що вона зорієнтована на потреби працедавця, а компетентності, набуті майбутніми докторами філософії забезпечують їм змогу обрати для себе гідну роботу за набутим фахом.

В освітньо-науковій програмі визначені компетентності, які впливають на формування істориків та археологів. Оскільки відсутній затверджений стандарт вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» для третього рівня вищої освіти, компетентності прописувались з національної рамки кваліфікацій. Фахові компетентності носять практичний характер і дають змогу майбутнім докторам філософії з історії та археології працювати в закладах вищої освіти, державних установах, музеях, заповідниках, архівах.

Навчальний план спеціальності повністю відповідає меті та завданням освітньо-наукової програми 032 «Історія та археологія» третього рівня підготовки фахівців.

Отже, ОНП «Історія та археологія», її зміст, структура, мета, освітні компоненти, компетентності та програмні результати навчання відповідають вимогам МОН України і може бути рекомендована та затверджена для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти – докторів філософії з історії та археології

Завідувач науково-дослідного відділу нумізматики
Національного музею історії України
кандидат історичних наук

Зразок З.О.

21 квітня 2022 р.

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму « Історія та археологія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
(Центральноукраїнський національний технічний університет)

Освітньо-наукова програма (ОНП) зі спеціальності 032 «Історія та археологія», що розроблена робочою групою кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи й запроваджена в Центральноукраїнському національному технічному університеті цілковито співвідноситься з сучасним розвитком української історичної науки та враховує вітчизняний та зарубіжний досвід організації освітнього процесу. Рецензована ОНП створює надійні основи стосовно забезпечення фахової підготовки конкурентоздатних фахівців – докторів філософії з історії та археології та оволодіння ними необхідних компетентностей.

Програма спрямована передусім на оволодіння здобувачами теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, що дадуть змогу продукування нових ідей та здатності розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Викладені в ОНП програмні результати навчання, загальні та спеціальні компетентності дають можливість здобувачам ступеня доктора філософії не тільки працевлаштуватися за обраним фахом, а й продовжити навчання в межах четвертого (наукового) рівня – доктор наук.

Особливістю ОНП є можливість здійснення аспірантами наукового пошуку в царині економічних аспектів історичних досліджень, зокрема у галузі нумізматики та історії грошового обігу. Цьому сприяє високофахове наукове керівництво гаранта ОНП проф. Орлика В.М., відомого в Україні та за її межами керівника наукової школи «Економічні аспекти історичних досліджень».

Загалом Освітньо-наукова програма «Історія та археологія», її зміст, структура, компетентності та програмні результати навчання відповідають вимогам МОН України і може бути рекомендована та затверджена для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти – докторів філософії з історії та археології.

Заступник директора-завідуючий науковою редакцією
комунальної установи «Регіональний центр наукових
досліджень з історії України та
підготовки історико-краєзнавчих видань
Кіровоградської обласної ради»

05 квітня 2022 року

Артем БЕЗШКУРЕНКО